

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; magyar egyházi szónoklat a tud. egyetemnél; tanári koszorúsok névsora; almanachtársaság Komárommegye: a jegyzőkönyv-hitelesítési ügy, rab-statistika, 'sat.; Ungmegye: adó kivétési szabályozás, katonai élelmezés, kontirok mesterséggyakorlatása, 'sat.; erdélyi hírek; Szapáry gr. Drezdában; iskolanyitás Vasvárbán; nyilvános föllépés a Jelenkor 51, 52, 62, 63 számaiban közlött értesítvényekre, vége —; 'sa't.) Ausztria. Amerika (Tyler elnök fölszólítása; 'sa't.) Spanyolország O'Donnell Estellit elfoglalta; Valenciában népuraság; Tolosa fölzendült; Diego Leon elszántsága; 'sa't.) Anglia (új követek; vélemény Krisztina királynőről; 'sa't.) Franciaország (Boilay Thiers ellen nyilatkozott; vélemény Krisztina özvegy királynőről; 'sa't.) Külföldi clegyhir. —

Magyarország és Erdély.

Ő es. 's ap. kir. Fels. Viktór - Emánuel savoyai hercege ő kir. fenséget arany-gyapjas renddel méltóztatott feldiszíteni.

Ő es. 's ap. kir. Fels. győri Joannovich Mih., János és György testvéreknek vezetéknevüket Győriekre változtatniok, egyszersmind a már előbb ő Fels. kegyelméből nyert Győriek melléknévvel élniök, Mittemüller Jánosnak vezetéknevét Középe-sy-re változtatnia legk. megengedni, Moga Jánost, Ferencz-Károly Főhg 52. számú gyalog-ezrede ezredesét, taksá-elengedés mellett magyar nemességre emelni 's végre ns Torontal gyében keblezett és a zágrábi püspök bánsági Javaihoz tartozó Perjámos helységet mezővárossá emelni, 's egyszersmind az uodalmat vásári szabadtékkal felruházni legkegy. méltóztatott, mely szerint évenként: april 24kén, jun. 15kén és sept. 27kén, országos és barom-, minden hétfőn pedig héti vásárok tartassanak.

↳ Budapest: F. oct. 31kén tartotta első sz. beszédét a magyar egyetemi ifjusághoz magyar nyelven az akadémiai szentegyházban Ranolder János mint a kir. tudom. egyetemen hittudományi rendes tanító 's hitszónok 's véges végig épületes ájtatossággal hallgatá azt nemcsak az ifjuság, hanem egyéb számos gyülekezet is, mely részes volt a sz. miseáldozatban 's eddig a holt ajku keresztyén oktatás és szónoklatban a nyelv nem értése miatt részt nem vehetett. Még most diák nyelven hangzott ugyan az ének, hanem biztos a remény, hogy ez is egyebekkel együtt nem sokára magyarul zendül meg nemcsak az akadémiai, hanem a városi 's egész hazai polgárok nagy örömeire fens. kormányunk atyáskodó rendelkezésénél fogva nemzetünk buzgó kívánatához képest.

M. Károlyi Lajos gr. urnak főispánságába iktatása f. nov. 22kén fog végbe menni Kassán nm. Keglevich gr. koronaőr, nógrádmegyei főispán 's m. kamrai elnök ő exctiája mint kir. biztos által, m. Károlyi György grófuré pedig a békesi főispáni székbe nm. Teleki József gr. koronaőr és szabolesi főispán ő exctiája által későbbben.

Drezdabul írják, mikép ott Szapáry magyar gróf magnesi gyógyítása által, mely minden eddigit felülmul, nagy figyelmet gerjeszt maga iránt. Egy magas állású férfi felszólítása következtiben annak nagybeteg leánya gyógyítását azon föltét alatt vállalta el, hogy itt magnesi kórházat állíthasson, 's e' végre már házhelyet is vett. —

Az oct. 23iki komáromi földrengést megérzette a pesti vízigyógyintézet forrása; ekkor ugyanis vizének különös kellemetlen büze volt, melyet azonban vegytanilag lekötöni és meghatározni nem lehetett; reá következett napon pedig a víz büztelen, de olly meleg volt, hogy azt azonnal merítés után alig lehetett inni. —

(Almanachtársaság.) Más társulati gyűlések közbejötté miatt az „Almanachtársaság“ nagygyűlése a magyar tud. társ. teremében nov. 14ke délelőtt helyett ugyanazon nap, délután 3 órakor fog tartani. Az „Almanach“ 2dik vagyis 1842iki kötete a sajtót már elhagyta 's diszes selyemkötésben a leopoldnap pesti vásáron Eggenberger József és fia pesti könyvárusoknál kapható leend. E' kötet tartalmát köv. tiz aczélmetszvény érdekesíti: 1) Bajza József arczképe, rajz. Barabás, metszé Mählknecht; 2) Vilma; 3) A' család; 4) Ágnes, az özvegy 5) Marathon; 6) Salamon itélete; 7) Mária; 8) Teremtés; 9) Alhambra; 10) Aratók. — Novellák és beszélek: 1) A' zsidólány, Keresztúritól; 2) „A' növendék“, Kovács Páltól; 3) „Karpát gyermeke“, Tóth Lőrincztől; 4) „Mária“, Vajda Pétertől; 5) A' kalóz, Császár Ferencztől. „A' vetélytárs“, vigjáték egy felvonásban, Nagy Ignácztól. Nagyobb's kisebb költeményeket adtak: Szabó István, Szűcs Dániel, Vachott Sándor, Garay János, Erdélyi, Jámor Géza, Telegdi Pál, Tárkányi Béla, Szilágyi, Székács, Rutkay Emil, Matisz Pál, Sujánszky, Császár Ferencz, Vajda Péter, Szemere Miklós, Vidor Emil, Somogyi Ladár, Adorján. E' kötet közép Sadréten kettős velinen 20 ivet foglal magában. Nagy Ignác, jegyző. —

↳ (1840/iki tanár-koszorúsok.) A' pesti kir. tud. egyetemen hittanárokká lettek: Lopussnyai Ferencz, Eperjessy Sándor, Kapy Gábor és Porubszky József. Jogtanárokká: Janesik Mihály, Bovankovics József, Horváth Árpád (egyszersmind bölcselkedési tanárrá) 's Neupauer János. Orvostanárokká: Krampecher Sán. Horst Ferencz, Franka Károly, Akkerl József, Csákányi Aloiz, Balogh Andre, Ehrengruber Károly, Roth Béla, Reviczky Antal, Grünhut Eduárd, Ekkert Antal, Vogel Károly, Fogesz Farkas, Szentpéteri János, Hadlicska János, Kovács Andre, Szibenliszt Mátyás, Vanyek János, Mayer Imre, Subert Lajos, Lenhossék József, Óváry Pál, Metzner August, Draskovich János, Cziegler Ferencz, Mariczay Róbert, Streit Vilmos, Fromm Pál, Szabados János, Venosz Zsigmond, és Inländer Jakab. Sebésztanárokká: Knöpfler Vilmos, Visz Pál, Kis Antal, Lang Ferencz, Lósfájner Lajos, Hayd Ferencz és Glatter Eduárd. Bölcselkedési tanárokká: Krnesz Krizosztom, Gregor Gergely, Stanojevich Lázár, Aczél István, Joannovics Szabás, Littahorszky Károly, Nogall János, Gettmann József, Bezdány Ferencz, Bémer Pál b., Való József, Vohlfart Gyula, Drahoss Gergely, Samichrást Mihály, Radlinszky Andre, Hupka Lajos és Czollner László. Mérnöki oklevelet kapott 47, gyógyszerészt 79, sebész-szülészt 70, szülészt 4, szemészt 4, fogászt 2, bábáságit 74. — A' bécsi es. kir. tud. egyetemen pedig köv. hazánkfiai lettek orvostanárokká: Ábrahám Adeodát, Bachmaier János, Bertel Soma, Breger János,

Coda Sándor, Demeter György, Ecker Aloiz, Eckstein Zsigmond, Édeskuty Ferdinánd, Esze Gábor, Fleischer Theofil, Gall István, Harisch János, Heinrich János, Herzl Péter, Jene Kristóf, Kirchmayer István, Lemberger Hermán, Löwy Ignác, Márton Gábor, Menich János, Pomuz Szilárd, Rauth Edvárd, Ridarcsik Gábor, Romis János, Rosenfeld József, Schekovics Lajos, Stütz Ignác, Szigethy Antal, Traiber József, Wittelshoefer Leopold, Zavisics Szörény 's Ziegler Károly.

Komárom oct. 16án volt közelebbi jelentéses közgyűlésünk jegyzőkönyvének meghitelesítése, mellyen sajnálkozva kelle tapasztalnunk, mikép jogaink, szabadságunk 's mindennemű közügyi tanácskozásunkat magokban foglaló jegyzőkönyvek hitelesítése, e' polgári szentség a' megyei összes meggyőződés fölött igen kevés figyelemre talál. Megjelenik elnökünk, első alispán ur, a' jegyzőség, egy pár tbiró, 's e' bár igen érdemes, de a' nemesi 's mindennemű helyhatósági jognak általunk olly annyira pártolt szélesbitéséhez aránylag valóban csekély, mondhatnók szegény számú körben kell hallanunk a' tanácskozások fontos sorozatát 's a' néha lényeges észrevételek vagy módosítások alá jutott és jutható jegyzőkönyvi pontokat. Helyben annyi érdemes tbiró, ügyvéd és ns 's nem sietnek a' nyilvánosság terebélye alá, hogy a' közügyeknek szentelt könyvet megérinthetnék, 's a' felolvasás idézte által a' hazafi emlékezetének új elvét 's a' szép és jó érzelmeiben fölgazdagult kebelnek új erőt 's lángot szerezhetnének! Lehet, hogy sajnálatom e' szavai elhangzanak: de reményemet a' hőbb kebelétől e' részben sem ragadja semmi el. Még mult évnegyedes közgyűlésben kerestetvén meg megycnk a' színházi ajánlat minélelőbbi beszédese iránt, pénztárnokunknak kiadott meghagyás következtében a' jelentés most be is nyújtott, mellyből kitünvén, hogy a' pénztárba 6574 p. ft. és 58 kr. van összesen beadva, a' KK és RR ezen összeget az illető pénztárnok ur által a' helybeli sóhivatalnál lefizettetni 's minélelőbb fölküldetni rendelték; jól tudván, mikép e' nemz. intézetnek az ajánlatok nagyobb részben be nem küldetése miatt sok akadály és hátramaradással kell küzdenie. — Városunk keblebeli hadibiztos ur hazafusításáról szóló oklevele kihirdettetvén, mivel az nyelvünknek diplomataivá emeltetése után latinul adatott ki, országgyűlési utasításba tétetni rendeltetett: hogy ezentul mindennemű oklevél csupán magyarul szerkesztessék. Fölkéretvén nád. es. kir. főhg által a' fenytőjogban munkálkodandó választmány használatára megyei 's egyéb uradalmi rabjainknak 1831től kezdődő statistikai rovata, e' megyeit, míg a' többi is közölhető leend, büntetőjogi eszméink közérdekessége miatt közlöm: 1831 évtől kezdve, a' rabok összesen voltak 1166an, per alatt 228, fölmentve 143, elítélve 795. Ezek közül gyilkos 42, szülegyilkos 1, gyermekölő 7, történetes gyilkos és vérengző 87, rabló-gyilkos és rabló 46, gyujtogató 12, marhalopó 69, tolvaj 360. Ezek közt férfi 613, nő 182, nemes 209, polgári 348, jobbágy 210, külföldi 26; kath. 442, ágost. vall. 13, hely. vall. 279, zsidó 61. Rögönbirálat alá fogott rab egy sem volt. A' rabok e' módu statistikája figyelemreméltó vezérfonalul szolgálhat egyes megyék néperkölesi kifejlése combinatiójában, miért is o' hajtható, bár a' többi megyék rabjairól is értesülhetnénk! Felolvasatott Huszár Ferencz derék fős. biránk illető járásában Környén történt nagy tüzről jelentése, miben meleg emberbarátilag pendité meg a' kisedovó-intézet mindinkábbi szükségét, 's azt e' megyében is annyival jobban ajánlá meghonosíttatni, mivel e' környei tűz is, szüleiktől dologtalanul hon hagyott gyermekeknek, unalom miatt több már gyufákkal történt játékból származott. E' lelkes 's korszerű indítvány előadatván, járásbeli főbiró urak által a' megyei uradalmak, a' közszükségű kisedovó-intézetek alapítására felszólíttatni rendeltettek. Vajha e' tárgy az illető uradalmaknál lelkes pártolást 's honosulást is nyerhetne, mely már annyira kifejtve 's a' kornak olly érthető szózata lett, hogy lehetlen azt magyarázatos ajánlásokkal körülhalmozni. Törvénysz. nov. 15kén kezdődik. 99.

Ungvár, oct. 18. F. hó 11kén megyénk RRei szent buzgalomtól ihletve sereglettek tanácskozási termökbe. Vajha soknál a' buzgalom ne feledtette volna el a' dolgok lelket t. i. a' rendet! Nem szándékom itt elősorozni a' tömérdek határozatot, mellyek ezen közgyűlés eredményei, 's mellyeknek szivből kívánom, hogy mint sokszor történik, irott malasztok ne maradjanak; csak az érdekesbeket közlöm. Illyenek: 1) Az adó — mennyire létesíthető — igazságos kivetésének 's annalfogvást az adózó nép jólétének o' hajtott előmozdítása tekintetéből szükséges rovatos összeírás készítése végett egy — hogy minden járás képviselve legyen — 8 tagból álló választmány küldetett ki, mellynek derék tagjai napidíjaikról lemondván, az illető néposztály e' terhes munkálat alatt egyedül a' fuvart viselendi. 2) Szóba jöven a' katonai élelmezés tárgya: a' mostoha idő- okozta nyomor e' tekerkönyítés ezéjéből több indítványra adott alkalmat; jelesen hogy: az mint régen, természetben teljesíttessék, hogy bármikint is, áresökentés utján állíttassék ki; hogy a' megye maga vegye meg és kezeltesse; hogy csak 9 hónapra adassék ki, 's mivel azután a' természetvények ára változandik, az év hátraleendő részéről akkor tétessék rendelkezés; hogy hónapon- vagy évnegyedenként adassék ki; hogy a' természetvények külön adassanak ki 'stb. mellyek folytában tekintetbe vévén megyénk Rdei az egyarányúságnak az 1836: 11 t. cz. által is czélt elvét, a' természetbeni kiszolgáltatásnál nélkülözhetlen kezelők kihágását 's az idő viszályit, mellyeknek a' természetvények összehordása ki van téve; továbbá azt is, hogy a' megváltás mel-

lett olyanok is részesülhetnek e' teherben, kik „in natura“ nem járulhatnának hozzá, határozattá lett, hogy a' természetvények továbbá is áresőkentés útján, 's ha ezt ennek összevetése végetti küldöttség javaslandja, részenként állíttassanak ki. 3) A' szegény népen mindenben 's mindenütt könnyíteni kész ohajtás — miben és hol az fenálló institúcióink mellett megyeileg eszközölhető, azon határozatot szülte, miszerint a' fő- és másodalispánok, különben is lovat nem tartó huszáraiktól lótarthatási járandóságok további rendelkezésig megtagadtassanak. Indítványba hozatván színtezzen nézetből, hogy a' szolgabíraknál ugyan egyik, más hivatalnokoknál pedig (ide nem értve az alispánit) minden hajdú megszüntessék: a' szolgabírakra nézve (szükség esetére az őrhelyen levők száma négygyel szaporíttatván) az indítvány többséget nyert; de a' többi tisztviselőre nézve, hogy a' megyei hivatalok díszöktől, tekintélyöktől (mint több mondá) meg ne fosztassanak — a' régi divat maradt. Ámbár sokan a' fil-lérezést egy megye méltóságával meg nem férhetőnek vélték: de miután csakugyan bizonyos, hogy sok apró rész tömeget, sok csep folyamat, sőt tengert alakítanak, az aprólékos fa-, gyertya 'stb. kiadásnál történhető visszaélések meg-gátlására czélszerű rendeletek tételtek. 4) Kérdésbe jöven: vajjon a' kontárok (nem czéhbéliek) mesterségeiket szabadon űzhetik 's készítményeiket szabadon árulhatják e? részint mivel a' nm. h. tanács, megyénk levéltárában is meglevő k. intézménye által azt az izraelhitű lakosoknak is megengedte; részint mivel életmódjának — mesteri jogok nélküli — gyakorlatától senki meg nem fosztathat-nék, sőt ez iránt az 1840: 7 t. cz. által is biztosították: megyénk igenlőleg ha-tározott. 5) Tapasztaltatván, hogy a' legközelebbi országgyűlésen ajánlott ka-tonák közül hazaeresztettek, életmódjuk, sőt nagy részben, minthogy az idő bizonytalansága miatt szolgálta nem fogadtathatnak föl, állandó lakhelyök nem létében a' közbátorságnak napról napra veszélyesek, a' lehető rossz szak kikerülése tekintetéből határozattá lett: a' nm. h. tanácsot az iránti hathatós in-tézkedésre megkérni, hogy egyedül csak a' szükséges életmódról bizonyíték-kal bírók eresztessek így el, a' többi pedig visszahívassék. Kötelességükké tételtek egyszersmind a' sz. bírának, hogy az ujonczok vagyonainak össze-írását a' nov. 15kén kezdődő törvénykezések alatt tartandó árvek törvényszé-kére okvetlenül adják be. 6) Borsod megyének a' főlösleges papi javakat, Csa-nádnak a' két érseki t. bírót és a' husárlásjogot, Turócznak a' főpapok főispán-ságát tárgyazó körlevelei az országgyűlési utasítás tervével foglalkozó választ-mányhoz utasítottak; Pest megyének pedig az örökös tartományokba utazók számára magyar nyelven adandó utleveleket, ő felsége megyénk által már a' magyar utlevelek elfogadásának elrendelésére megkérve, — ugyszinte Be-regnek az új hóneveket, azok megyénkben régebben divatozván, — 's végre Zemplénynek pálinkafőzést illető levelei tudomásul vétettek. Az utolsó ille-tőleg, Ung Rdei, részint a' kereskedés szabad folyamát gátolni nem kívánván, részint azon nézettől vezéreltetvén, miszerint a' kebelbeli számos szeszgyár-ban a' pálinkaégetésre tavasznál ugy is tovább (legalább haszonnal) nem tartható burgonya használtatik, megszorító korlátot fölláttani nem kívántak. 7) Országunk nádora ő fenségének megyénk rögtönitől véréjogát a' gyujtogatók-ra is kiterjesztő levele közhírré tételni rendeltetett. 8) Felolvastatott a' nm. kancellaria kegy. rendelete, mellyben megállapítatik azon elv, hogy becste-lenitést az 1836: 20 t. cz. nyomán megtorlani nem lehet. K. — vágási Kovács K.

Dézs oct. 24ik. Mult sept. az országgyűlésre választott követink száma-ra készitendő utasítvány megállítására közhírré tett újabb közgyűlésben miután néhány kir. leirat felolvastatott: szönyegre került a' hazai színházi biztosság az iránti véleménye, miszerint az országosan épített színháznak teljes bevezése 's fenállhatására még 80 ezer p. fr. kívántatnék 's a' biztosság az ugy nevezett ne-mesi felkelési fundusban létező pénzt az országnak e' czélra fordítandónak, az azon-felülit pedig rovatal által kiserzendőnek vélné 's eziránt a' megye követeit az országgyűlésre felhatalmaztatni kérte a' Karok és Rdek ugyan meghatáro-zák a' vármegye követőinek e' tárgyban szükséges és czélszerű utasítást adni; azonban a' felkelési fundust, mely a' haza közbátorsága fentartására kívántatik, nem látták e' czélra használandónak, hanem a' 80,000 p. forintnak, vagy a' men-nyi helyes felszámítás után kívántatnék, rovatal útján kiserzését szükségesnek itélvén, azt pártolták semmit sem kétkedvén, hogy a' kiadott mennyiségekről a' szükséges számadások hiányzani nem fognak. E' tárgy után a' katonai élés dol-ga vétetett elő, 's mivel a' szbirák följegyzésiből kitetszett, hogy a' kebelbeli kir. maglovakat 's remondákat a' köznép legfeljebb három hónapig tarthatja illy szük-szénatermés idején, a' kir. kormányhoz felírás határozottatott az iránt: méltóztat-nék kieszközölni, miszerint a' fenyegető szükség tekintetéből a' kir. kamra a' köz-népen segítsen. E' feletti vitatások közben napfényre jöttek azon visszaélé-ssek, mellyek az élés beszoállításakor legjobb felügyelet mellett is becsúsznak és megtörténnek, mint sok példa bizonyítja, hogy a' széna szinte két annyi, sőt még több mértékben is adatik-be, mint azt felsőbb rendelés tartja, ugy a' gabona is, 's a' t. azért az illy tetemes megkárosítás lehető meggátlása végetti vitatások eredménye lett, hogy minden faluban állíttassék egy oly mérték, mi épen hason-lítson a' raktárhoz, 's e' mérték csak annyival, mennyit apadásra vehetni, le-gyen nagyobb 's mivel így tájanként illő mérték szerint fog az élés fölvetetni, a' visszaélések a' lehetőségig ki lesznek kerülve. Ezután következett az utasít-vány. Vitatások előtt főbíró Nemes József, mint az utasításkészítő biztosság elnöke, indítványba hozá, hogy a' követi esküformába nem látja szükségesnek iktatni: miszerint a' követek hat évig akármely nem szabad választás alá tartozó hivatalt ne vállalhassanak fel. Ez indítványt az egész népes közgyűlés pártolá, mivel egyfelől a' választott követek tántoríthatatlan hazafi érzésében a' RR. semmit sem kéteskednek: más felől a' fejdelmünk iránti bizalmatlanságnak még csak gyanúja alá sem kívánják jöni. A' jegyzőkönyv hitelesítése után a' minap választott két követ föleskettetvén, a' szükséges megbízó-levél kezökbe adatott.

Hátszeg kir. város Naláezi Farkast és Kenderesi Farkast; Vajda-Hunyad kir. város gr. Csáky Györgyöt és Szeredai Ignácot, Székeszék Schreiber Si-mon tanácsost 's Conrád Vilmos főjegyzőt, Zilah városa Kis József város bi-

ráját 's Murányi Lajost, Doboka-megye Zeyk Józsefet és Wesselényi Ferencz bárót (mint kettő reform.) Közép-Szolnok végre Ujfalusi Miklóst és Szunyogh Rudolft választotta országgyűlési követekké.

A' fenytő- és javítórendszer kidolgozására kinevezett országos választ-mány nov. 28ikára hivatott össze Pestre.

Kolozsvár város-közönségének oct. 23kai nevezetes határozatai ezek: ns Kolozsmegyének a' vegyes házasságok iránt tett felszólítása következtében ha-tározatték, hogy már e' felszólítás szönyegre került előtt utasítványul volt ad-va a' követeknek e' sérelem orvoslatának hatós sürgetése. Ehez adaték most hogy a' városi szolgabírók által hirdettessék ki negyedeikben, mikép a' vegyes házasságok áldás nélkül is érvényesek. Olvastatván az ő felsége által klmsen adott bünfeledés: nagy örömkifejezéssel 's éljenzéssel fogadtatott az, mint szinte a' kegy. megelégtülését kifejező főkormányzszéki rendelet, melly szerint ő fsge kedvesen méltóztatott venni, hogy a' város az országgyűlési 's nemzeti, úgy a' kormányi ülésekre köztánczteremében ingyen adott helyet. Olvastatott 's pártoltatott Szászrégen megtalálása, miszerint ez szabad kir. városok sorá-ba iktatása pártolására szólította fel Kolozsvárt. — Marosszék nov. 2kán tiszt-ujító közgyűlést tartand — Azon nagyszerű közös öröm, melly a' leendő ország-gyűlés kihirdetése óta Erdély minden rónát beszárnyalta, egy megyének sem juthatott nagyobb mértékben mint Hunyadnak, mert az országgyűlés már elő-leg is azon jót eszközlé e' megyében: hogy szinte három év elfolyása után, oct. 28kára lettek Rdei meghívati szerencsések megyegyűlésre! — Fels. urunk Hunyadvgye főispánja Nopcsa Lászlónak, mint Hunyadmegyében keblezett Zám helység birtokosának, a' nevezett helységben minden héten egyszer hétfőn héti vásártarthatásra kegy. szabadítékot adni méltóztatott. E. H.

(Nyilvános föllépés a' Jelenkor 51—52 's 62—63 számaiban közölt ér-tesítvényekre. Vége.) Igen roszul számolt hát magával T. ur, midőn a' meghí-vást a' ref. papok veszes botránykövének nevezte. Nem botránykó ez, mert a' meghívás nem olly általánosan szabad, minőnek T. ur írja, hanem némileg hatá-rozott, mutatja ezt azon mindenütt divatozó elnöki jog, hogy csak ennek en-gedelem-levele mellett érvényes a' meghívás. Itt hát nagyon jogtalanul kel ki T. a' világi ülnök urak ellen, mintha ők mint alacsony érdek emberei, tulságosan terjesztenék ki a' meghívási jogot, 's illy rágalomért, méltó volna őt számoltatni, — ha a' Titoki álnev védfala mellé nem vonult volna. Még egyszer ismétlem, hogy a' protestans pap meghívása, nem botránykó egy lelkes 's belső von-zalom-szerinti papnak, — hanem az ellenzési vallás lelkéből kifejtett 's olly igaz-gatásmód, mint a' nép-igazgatás polgári rendszerében az alkotványos-fejdel-mi országolás, mellyben a' nép akaratjának kifolyása, fejdelmi méltánnyal és viszont — lehet érvényes — 's a' népre nézve törvény. — Vajjon illy egyh. igaz-gatás mellett, egy hivatalra alkalmas ezyed, felhet e' attól, hogy hivatala nem holtáiglan biztos? Itt csak az elerőlenedés 's elévülés szülhetne bennünk némi aggályt, de sorsunkat akkor is biztosítja a' törvény segédpapok által, — 's a' hallgatónktól szerzett tisztelet megtart hivatalunkban. A' mit T. ur mond a' pa-pok tekintetének rontó okául, t. i. a' világi ülnök urak 's más világiaknak az egy-házai fölötti tekintélyök vagy mint ő, bőszségében mondja, zsarnokságuk, rész-rehajlásuk valószínűen azok előtt, kik tudják, hogy a' világiak nagyobb rész-ben hódolni szeretnek a' közvéleménynek, 's inkább küzdenek önkény ellen, mint bármely más rangnak; de még valószínűlenebb azok előtt, kik ismerik alapo-san az ellenzési egyház társas szerkezetét. Nálunk minden egyházi kerület egyh. megyékre (tractusokra) van osztva, mellyeknek saját a' kerületi igazgatászek-nek alárendezett, tanácsstületök van 2 elnökből, egy világból és egyházi-ból, 's mindkét rendből, hat — hat ülnökből áll. — Az egyh. kerületi igazga-tótestületnek szinte két elnöke van: egy világi és egy papi, melly minden évben 3szor 's ha körülmények kívánják többször is összeül, a' megyei vagy espre-rességi minden végzemény it följelentetik 's vizsgálat alá jő 's ha ezen felsőbb testület elveivel egyezők, megerősítettek, vagy módosítottak; ellenkező eset-ben egészen megsemmisítettek. Ugyét ide minden pap, minden iskolatanító 's minden község fölebbviheti, ha az esperességi végzeménnyel nincs megelégtül-ve; sőt ha itt sem állna meg, nyitva az ut előtte, egész a' fejdelmig. Ez az el-lenzési egyházban az igazságszolgáltatás folyamata. Felhívom a' t. cz. olvasó községet: itélje meg, akár világi, akár egyházi ülnök urak, vagy más akár-mely egyedeik, illy jogképviselet mellett önkényeskedhetnek e' olly szabadon 's olly vakmerőn, mint T. ur előadja? Igaz, hogy a' világi urak részt vesz-nek ügyeinkben 's ezt köszönettel kellene méltányolnunk, mert hisz magunktól mit tennünk legkisebb megtámadás ellen. midőn vannak olly félrehelyen lakó pa-pok is, kik azt sem tudják, mi történik velünk a' polgári életben, — mert mi, mint akármely magyar szabad-személy, polgárok vagyunk, ns polgárok, (van tehát még is rangunk, mit T. ur rólnak le akar tépni.) Az is igaz, hogy a' vi-lági urak — de hisz a' papok is — ostarai, a' hivatását, más akármely érdeknek feláldozó — hanyag papnak, 's mint törvényes emberek, minden hibás tényt szí-goruan fognak, de hisz e' nélkül papi társodalunk fen sem is állhatna. De vi-szont öreik ők vallásos ügyeinknek 's életünknek ott, hol a' polgári törvény-kezések, fölöttünk kedvetlen itéleteket akarnak elgördíteni. Hogy az ügynek is jobban kipuhatólják törvényes oldalát, mint kik törvény körében öszölnek meg 's ugy szólnak a' dologhoz, hogy azt mi egyhá-ziak is, szó nélkül kénytelenek vagyunk igenleni, vajjon azért huzhatunk e' illy félszeg következményt: „a' világi ülnök urak, 's más világiak tolják magukat az egyházakra, 's rajtuk zsarnokskodnak“? Ezt csak hivatalától elmozdított pap mondhatja, azt is csak boszús óráiban. — A' világi urak, kik egyh. gyűlésinken közügyekben szót mernek emelni, fel tudják fogni az előhaladás lelkevel a' pro-tesztantismus szellemét, mutatja az, hogy pap, vagy bárki beszéljen, nyugott kihallgatás jellemzi őket, mert az, mit T. ur költ, hogy minden uracs bátran szólhat ott, csak a' pap hordatik le, merő ko-holmány. E' mellett szabad-szólás 's nyilvánosság egyh. gyűlésinknek homlok-czime, ezzel pedig egyedeik önkénykedése nem fér össze, 's határozattá más nem válhatik, csak a' közvélemény. Hol nem így történik, a' szabadszólás 's nyilvánosság éghajlata alatt, ott mind a' képviselet, mind a' körülte álló tes-tület önállatalan és gyöngö. Vagy azt kellene hinnünk, hogy illy esetekben az egész testület részrehajló? mit hinnünk nem lehet de nem is szabad. Azonban hogy gyéren történnek egyháziak és világiak közt elvíták, annak okát a' kü-lönböző irányu nevelésben 's fogalomban kell keresni. — hogy néha hibás té-nyek is magukra öltik a' törvényszerűség köntösét, azt csodálni nem lehet, va-lamint a' polgári, ugy az egyházi életben; mert míg a' képviseletek emberek-ből állnak, míg elvszabadság létezik 's az embereknek különböző fogalmok lesz a' törvényről és jogról, 's hivatásuk után különemű érdekeik, — addig nem ép-ülhet olly törvényiskola, nem keletkezhetik olly jogképviselet, hol minden ely megegyezzzék 's melly a' tökély esalhatlan bélyegét viselje. Itt időnek, életkor-

nak 's körülményeknek nagy befolyásuk van. 2dik pont, mely szálka Titoki ur szemében az, hogy hierarchiai előteletnek nevezi Ny. azt, hogy K. I. iskola-tanító, papi vizsgálat alá nem bocsátott. Itt a körülményeket tudva, T. urhoz hajlunk tiszta meggyőződésünkben, miután országos intézkedés tilt valakit bizonyosságlevel nélkül iskolákba is bevetetni: hát azon életpályára, hol az ember oly iskolába lép, — hol gyakorlati életet kezd, 's honnan többé önkára nélkül visszalépnie nem lehet, — szinte soknak kára nélkül azt folytatni sem, — mondom életpályára, hogy lehetne valakit, kivált papságra illendő bizonyosságlevel nélkül bocsatani, — hol együtt szemléleti 's életbölcsestől nélkülözhetlen? Innen atyai előrelátó bölcsest vezet vissza — nem hierarchiai előtelet, az említett egyedelt! Erdemeit 's készségét T. urral, mi sem latolgatjuk, mert közelebbről ismerjük az említett tanító urát; de arra őt baráti őszinteséggel bátrak vagyunk kérni, hogy mint férj 's atya vessen számot jobban magával, 's bizonyos tisztes állását egy talán kétes rosszabbért vagy már magunknak hizelve, valamivel jobbért ne veszélyeztesse. T. urnak pedig ebbeli elveire ismét azt mondjuk: elve ellen semmi kifogásunk, csak ennek köpenyegé ellen, mert ismét póriás kifejezéseiben: pedig nevetlen megrohanás, semmi becsét, semmi meggyőződést nem szerez. Ezután szinte az illedelem határin túl csapongva, — az egyházi szemlélyek ellen kel ki, 's őket fulánktalanoknak, (ez még jó volna mert a fulánk sért, mint T. urnak lelemezelméjé) majd egész a gyavaságig tehetetleneknek, 's öngyökben is félnékeknek jellemzi, 's nepotismusrai hajlandóság-ról vádolja. Az elsőt általánosan igaznak a jellemző ur maga sem hiszi, mert mint gyulésekben tapasztalhatni, a pap is kimondja, mit akar; hogy üdvös elvek 's indítványok ellen fel nem bőszi, csak azért mert világi agy szüleménye, tőle ezt az illedelem 's haladás iránti vonzalom kívánják. A nepotismus vádjá, mely Nyilványi ur tollában is megfordult, a törvényszerűség 's illedelem határin belül megvan — lennie megis kell (?), de erre azt mondom, hogy ez vad csak akkor lesz a pap ellen, ha van 's lesz családi érdekektől oly szabad kebel, a társaság bármely osztályzatában, hogy a szüle önmagzatját, vagy szeretett rokonait utána tegye idegeneknek, akkor a papokra is mondhatjuk, hogy a nepotismusnak, rokonságnak vétkes barátai; de addig a természet levihatalán szózata hi minden atyát, rokont, pártolói azokat, kiket közelebb esatolt szívökhöz a természet. Miért támadja tehát annyira meg akár Ny. akár T. ur a protestans papokat rokonságra miatt? kiknek körük 's értékük, mennél csekélyebb, akár a nepotismus. akár a hierarchia ápolására. — Igy gázol össze Vasvári Titoki boszús tollával világi 's egyházi főnököket, az elsőket zsarnokságról 's megyei tisztújítás leendő jó sikere miatt részrehajlásról, majd az egyháziakat gyavaságról 's rokonságról vádolva, így az egész protestans egyházi képviselést 's még a közönséges laikusok egy osztályát is bős lelkülettel rója meg. Itt még nem állapodik meg, végtére, hogy a papi ifjak vagy kijelöltek és segédek is értsenek, feltételeken beszél rólok, 's jellemzeni akarja őket. Úgy látszik a haladó emberi nyomat tespedés karjai közé szeretné szorítani T. ur, 's nem méltányolja, ha az ifju tisztes uton bár, keresi szerencsét: pedig a jelenkor jelszava, „haladj' és „keress.“ Mas szellem uralkodik most 's a magyar nagy lépést tő egy par évitizid óta is; nem fogják már ezután lámpással hivatalra keresni az egyedeket, mert önként elegendő ajánkoznak, elegendő várokoznak; ma ki nem halad, elmarad, ki nem keres, nem talál. De nem hizelve értem, mint T. ur érinté, 's nem alacsony módokon; sokkal élénkebb tapintatu a világ, hogysem az alacsony kegyvadászt el ne ismeré, 's a hizelgő képén a kétszínű vonalmakat le ne leplezné. Szerencsétlen az ifju, ki alacsonyokra téved, 's még szerencsétlenebb az oly választó, ki a hizelgés gyér fátján át nem lát. Röviden ennyit mondom az egyh. ifjak utereiknek tapintatára. Egyébiránt, a protestans pap jelenlegi helyzetéről irt álmisérte-tésének nyilván ellenmondok, mert abban T. ur csak saját volt — vagy tán mostani helyzetét rajzolgatja csecsemő esztjével. A protestans papnak ezekre há-gó jövedelme nincs ugyan, de van anyija becsületes 's munkás — józan pap-nak, miből tisztességgel élhet; ki pazar, hanyag 's még iszákos is, mint gyak-ran a hivataloktól elesett expapok — az olyan midási kívánságok teljesedével se n leend gazdag. A prot. papnak honunkban buzgalma, szerénysége szerez illő tiszt. A prot. pap sorsa esp engedély melletti meghívástól függ ugyan, de az, hogy kitegyék vagy ki ne tegyék, magától 's viseletétől, vétek esetében egyh. felsőbb-ségétől, nem a hívó községtől, mint felszegen mondogatják. Azt tartja ugyan a canon, hogy ha a nép 2/3 da pap ellen szavaz, mozduljon, ám de a pap el-len ok nélkül sohasem kel ki a nép oly nagy része; vagy ha szigorubb rend-gyakorlás miatt, a nevetlen nép felbőszi is, mi gyéren történik; pártját fog-jak az egyh. előjáróság az illy tiszti egyednek. 's akkor nincs a községek anyyi erkölcsi ereje, hogy őt, hacsak önként mozdulni nem akar, hivatalából kiejt-se. Ezt számtalan példa bizonyítja, 's minden hivatalában önállású ember, ve-lem együtt a világ előtt bátran nyilváníthatja. Ki ezt mondani nem meri, ér-zi, hogy gyöngé, hivatásának lelkesen megfelelni. Egy eset lehet, midőn a köz-ség a papot megboszúlhatja, t. i. az erőszak; de illy esetet egyet tudunk, mi-óta magyar ellenzési egyházunk fenáll. S. megye Tas nevű helységében a lel-készt kirakta a község, — de a legkeményebb ügyvédi elmarasztalás lön keser-ű következménye, — melyet a felsőség — főlebbvitel után tetemesen megne-hезített, úgy, hogy biztos vagyok, miszerint, ki ezen esetet csak hallá is, az töb-bé nem fog papot háborgatni. E mellett végre azt mondom, ember teszi a hi-vatalt, bármely kis körű legyen is az, oly kellemessé, hogy az életésendünk egyik eszköze legyen: a protestans papi maga teheti kiskörűt oly edessé, — minőt T. ur. hábar jelenleg pap is, czifra elvei mellett maradvá, soha nem él-vezendett. — Kun Bertalan Abaujmegeből.

(Vasváriban iskolanyitás.) Közérdekű levén a népnevelés felbuzdítá Vas-vár (Vas megye m. városa) hívei keblökét is, elismérvén igaznak, hogy csak ne-velés által lehet valaki: jó keresztény, hasznos polgár 's hü jobbágy, ki istene, hazája, földesura 's felebarátja iránt minden idő's körülményben kész kötelességit lelkiösméretesen teljesíteni. E sz. ügyet elősegíteni ohajtván mindenkéltől a' dicső célhoz vezető eszközökről gondolkodtak: mert, ki célt akar, akarni kell az eszközöket is. A' jó szándék pártoltatik az égbeliektől is. Mint hajdan Izraelnek ugy ezen híveinek is rendelt Isten Mózeseket, kik az ő dicséretes igye-kezetüket jóváhagyva pártolták 's, tükélyre hozták. Nem levén Vasvárott alkal-mas iskolaház a lakosok (azonfelül mit ön szegénységök tehetend) segedelmért a' minden jót, hasznost, és üdvöst pártoló földesuraságaikhoz: ft. szombat-helyi káptalan 's m. Festetics László gr. urhoz folyamodtak. 'S nem lett sikeretlen a' jó ügybeni folyamodás; a' sz. célra törekvők nagy örömeire jan. 5én öszsze-sen mind a' két uraságtól 3300 falléglá, 9200 egyenes, 102 görbe cserép-sindely, 140 köböl méz, 's 500 v. forint lön kegyesen ajánlvá. Valamint a' hü jobbágyoknak szívbéli vigasztalásul szolgált, ugy a' nevezett uraságoknak di-csőségükre válik, e' mondhatnám hazafiúi kötelességből eredő ajánlat. Kiszol-gáltatva levén az anyag 's pénzmennyiség maj. 12én az iskolaház alapköve a'

két uradalom nagyhirű gazdatisztjei Herenkovics László és Pétzely Ignác tiszt-tartó uu. által egyházi szertartás, zene 's ünnepélyes vigalommal letételet. Több nemű folyó pénz 's egy fontos jóslatu emlékirat is bádog szelenczébe zárva ke-rültek az alapba. Alig emelkedtek a' falak, ime uj jóltevő támadott, t. i. ft. Var-ga János győri kánonok ur ezen, az ő születése földén épülő hasznos intézet könnyebb létesíthetése némes szántából 5000 v. for. ajándékozott 's mint hi-teles kutfőből merített valót (dicsőségére ezen, 70 éves tisztes papnak) adha-tom értésére a' t. közönségnek, hogy ő tizezer pgő forint alapítványt tett a' vas-váriak részire ugy, hogy ezen tőke kamatjából évenként 200 ft. a' házi szegé-nyek közt osztassék ki, 200 ft. a' szegényebb tanuló gyermekekre fordítas-sék könyvekre 's ruházatra, 20 ft. évnegyedes kántorokban érette tartandó mi-sékre, 20 ft. a' mesternek, hogy a' szegényebb gyermekeket ingyen tanítsa, adassék, 100ftot. pedig (mind pengőben érve) egy uj misés pap atyafiának ren-delt, míg az három éves lelkész nem leend, utóbb az is a' vasváriak hasznára esendő. Illy folyvást megújuló példái a' ns. bőkezűségnek hangosan kiáltják, mint fordítják hazánk jeles papjai jövedelmeiket szent czélokra! amugy is tudva levén közönségesen, hogy edes hazánk közhasznu intézetei legrégebb időktől fogva szinte mainapig, nagyobb részben az egyházi rend jeles flainak köszönik létöket. Nem levén elég a' nagylelkű alapítók ajánlata az építésre, a' hiányt kipótolta Vasvár érdemes polgársága 's így a' tervezett 15 1/2 öl hosszú 's négy öl széles épület, ellátva két iskolaszobával, mesteri lakkkal 's hozzákívántatók-kal sept. végén elkészült 's megnyitása a' ft. szombathelyi káptalan meg-egyeztével f. oct. 11ére határozatott. Vasvár a' hajdan híresebb, ma is, ugy-mint két uradalom széke, postaállomás, több mesterember lakhelye, boltokkal ellátva és szent Domonkos rendü szerzetes atyák magyszerű kolostorával 's ékes templomával díszesítve Hegyhátnak mintegy középpontja's fő helye: kivált vasár-nap 's ünnepeken sok nép tódul ide a' körülfekvő helységekből, bámulva ácsorogtak ezek a' gyorsan emelkedő falak körül 's kíváncsílagon tudakozták: mikor szenteltetik föl? 'S midőn e' végett oct. 11ke kitézetett, mindenünnen sokan gyülekeztek öszsze. Hétköznap volt. 'S még is az idegennek bámulnia kelle az ünnep szembeötlő jelein. Már korán reggel hullámzott a' fel 's alá járó esinosan öltözött sokaság. A' piacon kirakott három mozsárgyú szakadatlanul dörgé örömköszöntéseit 's mindenki feszült figyelemmel várta a' következt. Végre ünnepélyesen megkondultak a' harangok 's kezdetet vön a' szertartartás. Sz. lé-lek segédül hívása 's nagy mise után a' sokaság körmenettel buzgón énekelve az uj iskola épülethez járult: míg ez megáldatott 's beszenteltetett, az iskolás gyer-mekek lobogós zászlókkal zene-kísérettel előhozták a' törvények tábláját; ezt véve Busics Pál sz. tamási lelkész 's előbb érintve, hogy törvények nélkül sem-mi emberi társaság nem állhat fen 's hogy a' törvények pontos megtartása esz-közli az ember boldogságát: az iskolai törvényeket felolvasta. Ezután a' szép iskolaház előtt, mely nagyobb szerű városnak is ékességül lehetne, az Isten szabad ege alatt, mely derűtségével az ünnep fényét nevelte, a' körülálló so-kasághoz velős beszédet tartott. Kiemelvén: mily szerencsések a' vasváriak a' jó istentől oly magas érzésű földesurakkal levén megáldatva, kik jobbágyaik mivelődését áldozattal is készek előmozdítani nekik iskolát építvén; holott a' zsarnokok, hogy buta 's tudatlan alattvalóikon önkényt könnyebben gyakorol-hassanak, a' tanító-intézeteket akadályozzák, sőt el is törlik. Kiemelte Varga János kánonok ur ragyogó érdemét, ki hálásan emlékezőven Vasvárra viszsa, hol előszer pillantá meg a' jótékony nap sugarát, földie leki testi jólétükre oly bőkezűleg áldozik. Megnevezte közszeretet 's tiszteletben álló Benkes Márton Domonkos szerzetbeli atyát jelenleg Vasvári egyház-kormányzót, mint azon derék férfit, ki által a' vasvári iskola már előbb oly szép hirbe jött, kinek esüggedhetlen 's minden akadályt sok béketüressel legyőzött törekvésinek kö-zönhetni a' mi létre jött, az ő agyában villant meg először a' szerencés gondo-lat a' régi, roskadozott, alacsony és szűk iskola helyett mást emelni, e' végett szüntelen buzditgatta híveit, nem rettent a' számtalan minduntalan elő-elögördült akadály miatt vissza, személyesen fáradozott mindenüvé, hol csak kis remény sugárzott segedelmet nyerni, 's im éjjeli és nappali aggodalminak gyümölcse a' beszentelt gyönyörű uj iskolaház! Intette aztán a' szüléket, hogy gyerme-keiket szorgalmasan járassák iskolába, de már legkisebb koruktól kezdve jól nevelt, 's jóra szoktatott gyermekeket küldjenek tanító elibe, mert ha szülöttük az elkényeztető engedékenység által, már kis korában otthon megromlott, az illy indulatos, haragos, makacs, engedetlen kisgyermek a' tanítóknak csak haszon-talan vesződés, társai közt pedig csábító lesz. Intette végre a' szalagokkal 's virágfüzérékkel ékesített iskolás gyermekeket, hogy a' hallott törvényeknek engedelmeskedve, jó viselet, és szorgalmas tanulás által iparkodjanak tanítóik és szüleiknek örömet, magoknak pedig jövendőre hasznost szerezni. Szónok-lat után Benkes atya (vele levén a' vasvári előjárók) érzékeny szavakkal meg-köszönte Festetics gr. részről Szigethy József főügyvéd 's káptalan részről Pé-czely Ignác mint képviselő uraknak a' segedelmet, 's az öröm-ünnepnek, mellyen a' nagy számu köznépen kívül: Herovics János járásbeli sz. bíró, sok plébános és egyéb urak voltak jelen, vége lett. A' komoly szertartást mulat-tató jelenetek zárták be: zsemlye és pénz szórattat a' nép közé 's az uj épü-let két szárnyán a' czélirányos felirásokkal ékesített diadalívvel általellenben egyegy boros hordó csapoltatott meg. A' magyar szíveségű 's a' ft. szombat-helyi káptalan kegyéből adott ebéd alatt, az ünnep tartalmához képest lelkes elköszöntésekkel áldomás poharak ürültek. . . y. p.

A u s z t r i a.

Bécs, oct. 19. Milos hg ma volt Metternich hgnél udvarláson. — A' Ferencz esászár számára állítandó emlék legfelsőbb helyen is el van határozva, 's készitése Marchesere bizatik Majlandban. — Bordeaux hg a' legitimisták örömeire majd egészen fellábadt. — Anglia részéről Robert Gordon jó követül Bécsbe, mi Met-ternich hgnék különös örömet fog okozni, mert ezen tory kormányfi Bécsben ezelőtt követségi titoknak levén, mondhatni hogy Metternich herczeg iskolájából került ki. —

A m e r i k a.

Ujyorki hír szerint a' canadai határon több mindenre kész ember özsze- gyülekezett és Canadába szándékozik beütni. Tyler elnök hirdetvényt bocsátott ki, mellyben e' szándékot kárhoztatja, 's kijelenti, hogy ha közülök valaki az a- merikai hatóság kezibe kerül, a' törvény egész súlyát várhatja magára, és ha an- gol fogságba esik, mint amerikai polgárt nem követelendik vissza. Felszólít ezen- kívül minden békés polgárt, hogy a' törvény ezen áthágóji ellen segédkezet nyujt- sanak a' hatóságoknak. Az egész határon mindenütt nagy ingerültség uralko- dik, mit még inkább nevelt azon esemény, hogy Grogan amerikai ezredes ame- rikai földön angol katonák elfogták 's rajta sokféle méltatlanságot elkövettek. Elfogatásának azon okát adják, hogy a' canadai lázadaskor munkás részt vett a' határszéli épületek fölégetésiben, 's így mint látszik, ez csak visszatorlás M. Leod elfogatásáért. —

(Tyler elnök felszólítása.) Miután az egyesült statusok kormányának tudom- mására jutott hogy az éjszakai határon különféle titkos társaság létezik; hogy an- nak tagjai esküvel kötötték le magokat, hogy puskát 's más hadiszert gyűjtöttek 's hazájok törvényét katonai beütéssel akarják megsérteni oly hatalom földjén mel- lyel az unio békében van; mivel tudva van hogy ezen társulatokat mind kétrészről kóborló lázítók keresik meg 's a' tagokat titk. özszejövetelekben fellármázzák 's tör- vénytelen cselekvényekre ingerlik; mivel szinte tudva van, hogy azon személyek a' tudatlanoktól és hiszékenyeketől magok hasznára adót vesznek és így gyalá- zatos eszközök által gazdagosznak és mivel ezen társulat tagjai már egy kísérlet által kijelentették hogy Chippewa lakosainak életét és vagyonát Canadában, és ugyanott az angol kormány nyilvánságos tulajdonát feldulni akarták: én Tyler Já- nos az egyesült statusok elnöke e' felszólításom ezennel kibocsátom, és a' fejö- ket oly roszban törő személyeket a' megérdemlett büntetésre figyelmeztetvén, bi- zonyossá teszem, hogy az unio törvényei tilos cselekvéseik ellen egész szigorral végre fognak hajtatni, 's hogyha a' törvénytelen beütéskor angol hatóság kezibe esnek, őket mint amerikai polgárokat nem fogják visszakövetelni, sem ja- vokra az itteni kormány közbe nem fog járulni. Egyszersmind intek min- den jó lelkű de elesábitott személyt, ki már ezen társulatba beállott, hogy azt haladék nélkül hagyja el. Reménylen hogy a' status okos és jó gondolkozású tagjai mind ezen törvénytelen szövetekezést 's tilos ármánykodást boszankodva nézik 's a' kormánynak azonnal segédkezet nyujtanak, hogy az orsz. békéje ama törvény- tapodók ellenében föntartassék. Kelt Washingtonban sept. 25kén 1841. eszt., az egyesült statusok függetlensége 66dik évben. Tyler János, Webster Daniel titkoknok. — Chippewaban két horgonyzó angol gőzhajót akartak levegőbe vet- tetni a' „hazaíak.“ Titkon t. i. két gyujtót bocsátottak a' gőzhajókhoz másfél más fél mázsa löporral, de csak az egyik gyujtó lobbant fel 's az sem tett kárt. —

Spanyolország.

(O'Donnell Estellát elfoglalta. Valenciában népuraság. Tolosa fölzendült. Diego Leon elszántsága.) O'Donnell Tolosa vidékén Urbistondóval egyesülvén oct. 26ikán Estellát elfoglalta, Lanz carlospárti ezredes Navarra határin fegy- veréseket gyujt O'Donnell segítségire. — A' valenciái helyhatóság oct. 14ikén állandónak nyilatkozván, korlátlanul gyakorolja ott a' kormányhatalmat, 's min- denek előtt 3 zászlóaljnyi nemzetőrséget állított föl. Minden alcalde parancsot kapott városnegyede gyanus embereinek özszeírására. Alicantéből jött 3 csa- pat katonaságot a' városul kitiltottak. Legközelebb 1500 navarrai fogott fegyvert O'Donnell mellett, 's Tolosa is fölzendült a' kormány ellen. — Diego Leon kivégéztetése oct. 15ikén délután 4 órakor ment véghez Madridban. Hi- deg elszántságát utolsó pillanatig megtartá. A' kivégzési téren gyönyörű huszár- öltönyben jelent meg Diego Leon, 's így szólott a' katonasághoz: „Éljen az alkotvány! Éljen Ilik Izabella! Áruló soha nem voltam! Katonák, sokáig parancsoltam nektek, 's most is azt akarom tenni. Tüzet!“ 'S a' katonák lö- vései holtan földre teríték őt. Mondják, hogy Espartero könyezett, midőn el- fogatását meghallá, 's még sem merte őt az ítélet szigorúsága alól fölmenteni. A' főváros nyugalma pillanatig sem háborítottat. Barcelona és Valencia hűség- nyilatkozványokat intéztek a' madridi kormányhoz; mellyek azonban oly han- gon szerkesztvék, hogy minden pillanatban republica kikiáltatását várhatni e' két város részről, melly tény könnyen több helyen is vízhangra fog találhatni. Madridból majd az egész katonaságot az éjszakai tartományokba küldötték 's a' szolgálatot most polgári katonaság teljesíti. Hiheőleg Espartero maga is a' zen- dülési mozgalom színhelyére fog sietni. Aragoniában mindenütt önkéntes csa- patok alakulnak az özszeesküvés elnyomására, 's eddig már 10ezer fegyveres indult meg az éjszakai tartományok felé. Espartero sürgőnyt küldé d. Francisco infanshoz, azon meghagyással, hogy további rendelésig Spanyolországba jövését függeszse föl. Krisztina özvegy királyné ünnepélyesen nyilványítá Parisban, hogy a' spanyolországi legujabb zendülésről mit sem tudott, 's így párthiveit e' nyilványos hazugság által nem csekély zavarba hozta. — Ujabb hírek szerint Espartero sürgönye d. Francisco infanst már spanyol földön találta, ki jelenleg Saragossában tartózkodik. —

A n g l i a

(Uj követek. Vélemény Krisztina királynéről.) A' hivatalos lap szerint Cow- ley l. francia, Stuart l. moszka, Burghersh l. porosz, Stratford-Canning török, és Gordon az ausztriai udvarhoz nevezettek ki követekké. — A' madridi legujabb eseményekről a' M. Chronicle így nyilatkozik: „Krisztina királyné parisi palo- tájából hadsereget küld Spanyolország pusztítására, özszeeskütteket a' királyi palota megrohanására, 's gyors hírnököket fogad el hivatalos sürgönyökkel a' tört- ént eseményekről, és parancsait egymás után küldözi oda. Szóval minden jogát gyakorolja a' háboruskodó fejdelemnek egy Franciaország által megismért 's ve- le mély békében élő kormány ellen. Miért statusfogoly Bourgesban d. Carlos, mig Krisztina Parisban kénye szerint ármánykodhatik? Kettejük közt csak az a' kü- lönség, hogy d. Carlos mellett némi kis jog vagy elv szól, Krisztina mellett pedig semmi. Franciaország háboruval fenyegeté a' schweiziakat, mivel nem akarák Napoleon Lajost elüzni; Spanyolország most hasonló joggal követelhetné Krisz-

tina kiüzetését Franciaországból, mert ő minden lélekisméret nélküli szivtelen 's legvéresb eszközöket használta hatalma megújítására Spanyolországban. Ő nem hivatkozik a' nemzetre, nem a' törvényekre, hanem a' zsoldosakat vesztegeti meg, és a' királynét raboltatja el, hogy rosz szándékának maradandó sikert biztosithas- son. E' merénynél az „ártatlan Izabella“ életét is veszthette volna, mit szivtelen anyja fontolatra sem méltatott, ki a' derék Leon életét is oly embertelenül koc- káztatá, hogy a' tett után aztán hálafelelül hazugsággal vonhassa ki magát a' hi- nárból. Hogy azon hölgy még egyszer zsebeibe tömhesse a' korona jöve- delmeit, 's a' kis királynét egy tudatlan francia komornára bizhassa, utóbb pedig zsarnok fejdelem életelő karjai közé taszithassa, a' nemzet minden szabadságit fölforgathassa és a' főnemesség 's papság néptipró jogait ismét helyreállithassa, ujjolag vérözönnel akarta elárasztani a' szerencsétlen Spanyolországot. Mi tisz- teljük a' mérsékelt szellemű alkotványpártiakat, de azokat, kik ezen köpeny alatt minden üdvöket idegen befolyástól és könnyen megvásárolható zsoldosaktul vár- ják, esztelen bohóknak tartjuk, kik megvetést érdemlenek. Midőn Krisztina fölszó- litását olvassuk, valóban Wilkes és két szabómestere jut eszünkbe, kik a' mid- lesexi serházból illy kezdetű nyilatkozványt bocsátottak közre: „Mi az angol nemzet.“ —

Franciaország.

(Boilay Thiers ellen nyilatkozott. Elegy.) Paris, oct. 17én: „Duvergier de Hauranne politikai röpiratára Boilay válaszolt, kinek e' váratlan föllépte Thiers politikája ellen annál nagyobb csodálkozást szüle, mivel ő legmegbizottabb dol- gozó-társa volt Thiersnek a' Constitutionnel mellett, 's mintegy mindenesi szere- pet viselt Thiers ministersége alatt. Boilay sok eddig nem ismert rugóra figyel- meztet Thiers politikájában, 's különösen állhatatlansága ellen kel ki. E' nyilatko- zása következtiben a' Constitutionnel szerkesztéséről lemondván egészen Gui- zothoz pártolt, 's ez által a' Messenger ministerségi esti lap szerkesztésére biza- tott meg. Thiersre nézve e' legujabb elpártolás igen érzékeny csapás, mert Boilay nemcsak a' legügyesb publicisták egyike, hanem mint Thiers legbensőbb megbí- zottja oly titkos gyöngéit is fődözheti föl a' volt miniszerelnöknek, mellyek kü- lönbön örök homály rejtő leple alatt maradtak volna. Egyébiránt Boilay e' köpö- nyegfordítása minden esetre igen gyalázatos, és legnagyobb utálatot érdemlő. — Salvandy csak jövő hét elején fog Spanyolországba utazni, mivel a' királyt be kell előbb várnia, ki még külön személyes utasításokkal is akarja őt ellátni. — Krisztina özvegy királyné szavát adta, hogy a' francia kormány engedélye nél- kül nem fog spanyol földre lépni. — A' porta csak jövő tavaszkor fogja hadszál- litványát Tunis ellen megindítani, minek következtiben az ott állomásozott fran- czia hajóhad parancsot kapott Toulonba visszavonulására. — Aberdeen l. Anglia nevében nyilványítá, miszerint Algir elfoglalása a' francziák által oly tény, minek jogszerűségét többé kérdésbe nem vonhatni.“ —

(Vélemény Krisztina özvegy királynéről.) A' National Krisztina azon nyilat- kozatára, mellyben a' legujabb spanyol zendületben részvételét megtagadja, ezt jegyzi meg: „Itt minden magyarázat fölösleg. Mi nem vagyunk diplomaták 's épen nem akarjuk komolyan fejtegetni tagadásait. Ólovalta föl O'Donnell, ő kül- dé halálra a' szerencsétlen Leont, 's minden kiontatott csep vérért egyedül csak ő lehet felelős. Ő adá ez iszonyuságokra parancsait, nevét 's pénzét, és gyujtá meg a' zendülés szöveteinek a' boldogtalan Spanyolországban. Az utóvilág átka méltán fogja ezért bűnös fejét sujtaní!“ — A' Charivari ugyane' tárgyról így nyilatkozik: „A' világ új Jeanne d' Arc föltünését várta, ámde, Krisztina a' harcztértől távol marad. Mit gondol ő azzal, hogy hivei Madridban a' palota lépesőin és vesztőhelyen vérzenek el! hiszen ő nyugottan él Parisban, társalgási termekben forog és Musard hangversenyeiben mulatkozik. O'Donnell hazugnak nyilatkozatá, és csak az hijányzik még, hogy Esparterohoz üdvözli nyilatkozványt intézzen!“ —

Külföldi elegyhír.

Paganini fia Romába érkezett, hogy azon per megvizsgálását sürgesse, miszerint atyjától a' papság a' tisztességes temetést megtagadta — Zürich is Aargau részire nyilatkozott a' kolostorok dolgában. — Jean Paul vasemlékét e' hónapban viszik rendeltetési helyére 's novemberben fel is állítják. —

A' „szász hazai lapokban“ ezen czim alatt „javaslat egy egyesület alapítására sajtó - megszabadítás végett“ egy értekezés van, melly mindenkit illy egyesület alapításra szólít fel. Mivel pedig ezen felszólítás törvénybe ütközik, a' kormány meglette a' szükséges intézkedést szerzője kifürkészésére, és a' rendőrség parancsot kapott, hogy az egyesület létesülhetését mindenkép gátolja. — Konstantinápolyba mindig több több csapat érkezik; a' honvédsapatok is szállongnak Anatólia belsejéből. A' katonaszedést a' tartományokban egész szigorral üzik; egy családbul, melly- ben több fegyverfogható van, kettőt is elvisznek, és a' török apák zugulódás nélkül, bár tört szívvvel, adják oda gyermekeiket, kik vissza többé talán sohasem kerülnek. Ez engedelmesség először azt mutatja, hogy a' kormány ismét meg- nyerte a' nép bizodalmit 's el tudta vele hitetni, hogy a' nemzetiség veszélyez- tetve van, 2) hogy a' kormány, ha szükség úgy kívánja, még egyszer olyan sereget állíthat talpra. A' seregek egy részét, mint beszélük, Tunis ellen küldik, mit Pontois minden erejéből akadályoztat, Ponsonby pedig minden erejével gyámolt. Falk porosz alezredes, ki a' török mérnöki kar felállítására hivatott Konstantinápolyba, meghalt. Octoberben Konstantinápolyban és környékén több izben erős föld rengés volt; a' tenger partra csapott, a' serail, és a' mecsetek minaretjei megingottak. — Romában a' mult évben 154,532re ment a' lakosok száma; az nagyon különös, hogy az idegeneket még most is így osztályozzák: eretnekek, törökök, elpártoltak; világi pap van 1478, barát 2208, apácza 1582. Roma 32 püspök alatt 54 gyülekezetre van osztva. — M' Leod pöre ismét, oct. 4kére van halasztva. — Az aquilai zendülésben részesülteket leg- inkább azért adta ki a' pápai kormány, mivel az egyházi birtokban is el volt ágazva azon özszeesküvés, minek következtiben ott néhány elfogatas történt.